

Myšlení a promlouvání

Říkával jsem studentům: nesmíme oddělovat myšlení a promlouvání, obojí náleží k sobě. Myslet znamená mluvit potichu, promlouvat znamená myslet nahlas. Teprve časem jsem zjistil, že to nebývalo náležitě pochopeno, že z toho někteří vyvozovali totožnost obojího. To by ovšem byla chyba. Zvláště zřetelně se to ukázalo v jednom sporu (s Janou), když jsem vzpomněl na případ holandského theologa, který už po dva roky po prodělané mozkové mrtvici nemůže nic říkat ani psát, ale který chápe, co mu kdo říká, a smysluplně souhlasí nebo nesouhlasí, eventuálně třeba jen pokynutím odpovídá na otázky, zda má na mysli to či ono, zda mu dotazující se správně rozumí nebo nerozumí v té či oné věci apod. Jana vyslovila přesvědčení, že když někdo svou myšlenku nedokáže vyslovit ani napsat, nemůže ji ani zřetelně myslet. Tak tomu ovšem rozhodně není, snad jen na počátku, buď jako dítě, nebo když se „myšlenkou“ („ideou“) nechá ještě vést a své vlastní kroky dělá jen „na zkoušku“. Dospělý člověk, který už svou zdatnost v myšlení nepochybně prokázal, ale je podobným způsobem postižen, má pak problémy jen s tím „formulováním“, tj. převedením do slov (hlasem nebo na papíře), ale může se to týkat jen „řečového centra“, aniž by to muselo postihnout i samo myšlení.

(Písek, 111225–1.)